

# Нашият малък атинянски братовчед



Джулия Дароу Коулс

**ДЖУЛИЯ ДАРОУ КОУЛС  
НАШИЯТ МАЛЪК  
АТИНЯНСКИ БРАТОВЧЕД**

Превод: Десислава Паскалева

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Живописно изобразяване на гражданския и домашния живот на децата в Атина по време на управлението на Перикъл, когато изкуството и архитектурата на древна Гърция са били във възход. През погледа на Дурис, син на архитекта Форион, и Хиерон, син на скулптора Хермипий, вие ще преживеете гръцката култура на тогавашното време, докато ги придружавате по пътя им от дома до пазара, дивите се на Акропола, посещавате училища, наблюдавате фестивали и участвате в олимпийските игри.

Атрактивни черно-бели илюстрации допълват текста. Подходящ за възраст над 8 години.

*Книгата се посвещава в памет на баща ми Франсис  
Винсент Дароу*



# ГЛАВА 1

## ГОСТЪТ

Преди повече от двеста и тридесет години двама пътешественици с богато облекло и възседнали върху осли бавно си проправяха път докато слизаха по тесните и неравни улици на Атина. Следваше ги група от роби, които вървяха пеша и носеха огромни вързопи пълни с одеяла, дрехи и кухненски принадлежности. Всичко това подсказваше, че тези хора идваха от далечно място.

Имената на пътешествениците бяха Форион, известен гръцки архитект, и Дурис, неговият дванадесетгодишен син.

Те скоро спряха пред една къща на улицата на скулпторите и един от робите захлопа шумно на вратата.

— Според мен това би трябвало да е домът на Хермипий — каза Форион.

— Не мога да проумея как би могъл да я разпознаеш — отвърна Дурис. — Всички домове тук ми изглеждат съвсем еднакви.

Той се вгледа в една от стените на къщата, която беше най-близо до улицата. На горния етаж имаше прозорци, но на долния не. Една единична врата бе единственото нещо, което покриваше голото лице на този етаж и интересното бе, че всички домове по улицата бяха построени по подобен начин.

Преди Форион да успее да отговори от вътрешната страна на вратата се дочу бързо остро чукване, което им подсказа, че вратата ще бъде отворена всеки миг. Робите бързо отстъпиха в страни, за да не бъдат повалени при отварянето на тежката врата.

Един роб се показа през отвора и Манес, друг от робите на Форион, се приближи към него.

— Моят господар Форион идва от далечен остров и е изморен от дългото пътуване — каза Манес. — Семейството му са приятели и бъдещи гости на твоето. Като символ на всичко това, ето го счупеният пръстен, който е знак на техния договор. Другата половина от пръстена се пази от твоя господар.

Робът взе счупения пръстен, покани гостите да заповядат вътре и отиде да предаде думите на Хермипий.

Дурис огледа мебелите, които се намираха във вътрешния двор на къщата. Наоколо имаше столове, дивани и маси всичките направени от обикновени материали, но всички те бяха изработени с вкус. Лампите, които бяха много на брой, се състояха от отворен съд пълен с масло, в който бе поставен фитил. За сметка на това изглеждаха прекрасно и личеше, че над тях се е трудил майстор.

Дворът водеше към няколко стаи, от една от които излезе скулпторът Хермипий. Той беше висок, добре изглеждащ мъж, което накара Дурис да го хареса на мига. Но Дурис остана още по-доволен, когато видя, че едно момче на възраст близка до неговата следваше Хермипий.

— Ах — каза си той, — сега съм сигурен, че ще си прекарам добре в Атина. Не знаех, че Хермипий има син.

Двамата мъже си размениха поздрави и Дурис се запозна с Хиерон, сина на Хермипий. Хиерон беше хубаво атинянско момче и докато Дурис гледаше мъжественото му, привлекателно лице, той почувства, че идването му в Атина наистина си е заслужавало.

Двамата артисти бяха прекалено заети с обсъждането на сградите и скулптурите на Атина.

— Перикъл прави чудни неща за града — каза Хермипий. — Той е успешен генерал и мъдър и неегоистичен владетел. Но освен това е и любител на изкуството и красотата и сега е решил да направи Атина най-красивия град на света.

— Много се вълнувам да видя Партенона — каза Форион, — тъй като чух, че е най-великолепния храм, който някога е бил строен.

— Наистина е така — отвърна искрено Хермипий. — За мен ще бъде удоволствие да те заведа да го видиш. Бях удостоен с честта да направя някои от статуите, които стоят на стените му.

— Аз също бях почетен от Перикъл — каза Форион, — защото е изпратил за мен план на една велика музикална зала, която планира да построи.

— Това наистина е голяма чест — отвърна Хермипий. — Налага се утре да посетим Акропола, а ти разбира се ще трябва да отдадеш почест на нашия владетел Перикъл.

Междувременно двете момчета Хиерон и Дурис също се опознаваха.

— Радвам се, че си дошъл — искрено каза Хиерон. — Със сигурност ще си прекараме добре заедно.

После добави:

— Иска ми се да чуя всичко за идването ви от острова. Никога не съм пътувал, но често съм мечтал да отида някъде.

— Обичам да пътувам — отвърна Дурис, — освен когато морето е бурно — след тези думи той направи толкова огорчена физиономия, че двете момчета започнаха да се смеят от сърце.

— Радвам се, че сте ни гости — възкликна Хиерон. — Чудя се кога ли нашите семейства са направили този договор.

— Разказвали са ми — отвърна Дурис, — че някои от нашите прадеди са се биели заедно по време на битка преди много, много години и станали големи приятели. Така че те се съгласили, когато някой от потомъка на моето семейство посети Атина, да гостува при вас и когато някой от потомъка на твоето семейство посети нашия дом, той да ни бъде гост. Така те взели пръстена, който единият от тях носил и го счупили на две. От тогава насам счупеният пръстен се е предавал от баща на син и се пази като символ на семейния ни договор.

— Това е страшно интересно — каза от сърце Хиерон, когато Дурис завърши разказа си.

Случката, който Дурис току-що разказа не се стори никак странна на Хиерон, тъй като по онова време странноприемниците не били много, а и тези, които съществували, били малки и далеч от определения удобни. Не го изненада дори и фактът за неочакваното пристигане на Дурис и баща му, въпреки че тяхното посещение най-вероятно щеше да бъде едно от дългите. Освен това, тъй като железопътните линии, пощенските служби, телефоните и телеграфа бяха нещо нечувано по него време, нямаше как разбереш предварително, че ще имаш гости, докато те не застанеха пред вратата ти. Въпреки това преди години хората в Гърция са били мили и гостолюбиви и често са приютявали непознати.

— Разкажи ми за пътуването ви — подтикна го Хиерон, тъй като момчетата вече започваха да се чувстват като истински приятели.

— Първоначално вървахме пеша — започна Дурис, — защото имаше известно разстояние от дома ни до пристанището. Робите, разбира се, носиха одеялата ни и храната, тъй като пътят беше цели два дни.

— Сигурно е било като дълъг пикник! — възкликна Хиерон.

— Да — каза Дурис, — беше забавно, въпреки че в края на третия ден се изморихме. Обувките, с които пътувахме бяха закрепени с гвоздеи. Харесваше ми да се храня навън и ми беше приятно да спя под звездите.

— Но според мен — продължи Дурис, — най-интересната част беше плаването. Корабът, с който пътувахме, беше трирема.

— Не знам много за корабите — каза Хиерон. — Как изглежда един трирем?

— Нарича се трирем, защото има три реда гребла — отвърна Дурис. — Робите, които гребат, сядат на пейки от двете страни на кораба, а самите пейки са три и се намират на различни нива. Имаше и капитан на робите, който свиреше на флейта, за да отмерва времето, така че всички гребла се движеха едновременно.

Но денят беше тежък, а и аз никак не се чувствах добре, тъй като от клатушкането на лодката ми се гадеше. Все пак успях да събера сили и отидох да гледам гребците. Не бях прекалено главозамаян, за да не се почудя дали робите успяват да гребат с еднакво темпо, тъй като в този момент вятърът пенеше водата и вдигаше много големи вълни.

— Е, те успяваха ли? — попита Хиерон.

— Да — отвърна Дурис, — а веднъж дори им дадох да си починат. Радвам се, че бях останал, за да гледам, тъй като капитанът бе наредил да опънат две големи платна и така корабът се носеше напред само от вятъра, без да има нужда от гребане.

— Еха! — възкликна Хиерон. — Иска ми се и аз да бях отишъл на такова пътешествие!

— Ние напуснахме кораба, разбира се, когато стигнахме Пиреус, който е пристанището на Атина, както ти естествено знаеш. Там баща ми нае магаретата, с които яздихме до вашия град.

— Хареса ли ти Пиреус? — запита Хиерон.

— Хубаво място е — каза Дурис. — Улиците са прави и доста широки; никак не приличат на тези тук в Атина. Мисля, че човек би се изгубил тук, освен ако не познава града добре.



— Предполагам, че е възможно — каза Хиерон докато се смееше, — но толкова съм свикнал с него, че това дори не ми е идвало на ум.

— Стените, които обграждат Пиреус чак до Атина, са изключително големи и здрави — допълни Дурис.

— Да — каза Хиерон. — Високи са шестдесет фута и са достатъчно широки, за да могат да преминат две колесници една до друга по горната ѝ част. Никоя армия не може да нахлуе през тези стени. Никой не би могъл да откъсне Атина от морето.

Ще има голям фестивал тази година в чест на богинята Атина — продължи Хиерон — и се надявам да можем да посетим Пиреус заедно, тъй като в последния ден на фестивала ще се проведе регата в морето.

— Това ще бъде чудесна гледка — възкликна Дурис. — Надявам се да бъдем тук по време на фестивала.

## ГЛАВА 2

### НА ПАЗАРА

— Дурис, ела — извика Хиерон, след като бяха закусили на следващата сутрин. — Баща ми каза, че можем да отидем с него на пазара. По-късно ще отидем в Акропола — добави той. — Предполагам, че знаеш, че това е хълмът, който вчера сте видели, докато сте вървели през града. Върху него се намира Партенонът, който е построен от владетеля ни Перикъл. Той е най-великолепният храм на света. Близо до него има една статуя на Атина, която е висока четиридесет фунта и е направена от слонова кост и злато.

— О — възкликна Дурис, — мисля, че видях статуята на влизане в Атина. Баща ми ми разказа, че е направена от скулптора Фидий и че той самият е най-добрият скулптор, който някога е живял.

— Това е истина — отвърна Хиерон. — Има много негови статуи и резби и в Партенона. Но, о, колко е прекрасен самият Партенон! Не мога да ти го опиша, но всеки път, когато го погледна, чувствавам колко е красив. Всички художници, архитекти и скулптори казват, че е перфектен.

Но сега — допълни Хиерон, като се смееше на ентузиазма си — ще отиваме към пазара. Не е толкова красив колкото Акропола, но мисля, че ще ти бъде интересен.

Хермипий и Форион бяха вече готови. С тях чакаше и една доста голяма група роби, които щяха да им прислужват докато са навън. Сред тях бяха и Фило и Терон, учителите на Хиерон и Дурис, тъй като всяко гръцко момче с добро семейство си е имало роб, който се е наричал негов учител. Този роб е бил с него където и да отиде и е бил отговорен за неговото добро поведение.

Робите не са придружавали господарите си просто за да носят товара и самите господари, но и за да показват с присъствието си богатството на своите владетели. Поради тази причина групата, която напусна дома на Хермипий, беше доста внушителна.

Улиците на града бяха тесни и криволичеха в най-различни посоки, както Дурис се бе изразил. Не бяха павирани и на много места имаше стълби, водещи към по-високи или по-ниски части от града. Тротоари нямаше. Вместо това хората вървяха направо по улиците и внимаваха да не приближават къщите, да не би някоя бързо отворена врата да ги удари.

— Първо ще отидем да купим продукти за дома — каза Хермипий, когато се приближиха до пазара.

— Пристигаме тъкмо на време! — възкликна Хиерон. — Камбаната на рибния пазар бие.

При звука народа забърза в посока на раздела за риба, тъй като преди години тя е била любимата храна на атиняните.

Из целия пазар бяха разпръснати сергии, в които се продаваха продукти от всякакъв вид. Имаше също и олтари, статуи и мраморни пейки, тъй като пазара беше също така и главното място за събирания. Тук са се събирали мъже от всички краища на града; тук са идвали и пътешествениците, които са носели вести от далечни земи; тук хората са правели бизнес и тук са се обсъждали обществените дела на Гърция.

— Вижте! — възкликна Хиерон обръщайки се към Дурис, докато сочеше към един от рибните дюкяни.

— Има спор! — каза Дурис.

— Това е само преструвка — засмя се Хиерон. — Виж, след малко един от тях ще припадне. Притежателят на сергията ще го залее с вода, за да го освети — но рибата ще остане по-мокра от роба. Така тя ще изглежда по-прясна и ще я продадат на по-висока цена. Но — добави Хиерон с комично, тържествено изражение — да се прави така с рибата е извън закона — освен, разбира се, ако не стане случайно.

— О, разбирам — засмя се Дурис. След малко добави:

— Ето, стана точно както ти го описа.

— Погледни насам — каза Хиерон и изведнъж посочи в друга посока. — Идва група войници. Те са личната охрана на Перикъл, владетелят на Атина. Скоро ще видиш и него самия.

Дурис се качи на една мраморна пейка, за да може да види над главите на мъжете около него.

Гражданите поздравиха владетеля си и завикаха с висок глас докато той преминаваше, тъй като бе любимец на всички. Никой друг

владетел не бе правил толкова много за доброто на народа си и за красотата на града, а гърците обичали красотата както никоя друга нация.

— Ура! — възкликна Дурис скачайки от пейката. — Радвам се, че го видях! Горд съм, че на баща ми му бе възложена задачата да построи един от новите храмове.

Когато момчетата стигнаха до една част на пазара, където се намираха две колони, Хиерон посочи към Акропола.

— Виж колко хубаво се вижда Атина от тук — каза той. — Разбира се, статуята може да се види и от всяка друга част на града, така че богинята да може да ни пази.

Гърците са почитали много богове, също като римляните. Вярвали са, че домът на боговете е планината Олимп — една величествена планина на север от Гърция. Зевс бил считан за владетел на Олимп и народа вярвал, че той обитава във великолепен храм. Там той свиквал боговете на събрания, когато имало нужда да се разглеждат човешките дела.

Боговете често спорели един с друг и по държание много приличали на гърците. Въпреки това се предполагало, че те имали власт над земята и морето, над земеделските култури на фермерите, над битките на генералите, пазенето на домовете и на живота на гражданите. Вярвали също, че многото фестивали и игри на народа им били угодни и забавни.

Всяко явление в природата било предизвикано от някой бог. За Зевс се говорело, че кара слънцето да се върти; Вулкан изковавал небесните светкавици и Деметра съглеждала зърнените поля. Ирис бил дъгата и Нептун — богът, на когото моряците се молели, тъй като имал власт да ги дарява с тихи води.

Гърците не почитали боговете си, понеже били по-добри от тях самите, а защото имали повече власт.

Многото истории за богове, които наричаме митове, но които всъщност са произлезли от религията на гърците, са изпълнени с толкова много поезия и фантастична красота, че народите от всички нации по света обичат да ги слушат, дори и да не вярват в тях по същия начин, както древните гърци.

Но трябва да запомним, че Хиерон и Дурис са вярвали в тези истории за богове и богини, така че за тях великата статуя на Атина в

Акропола представляваше истинска богиня, която закриля Атина и на чието име е бил кръстен градът.

## ГЛАВА 3

### АКРОПОЛЪТ

— Къде са момчетата? — обърна се Хермипий към Форион, когато бяха готови да си тръгват от пазара.

— Мисля, че са някъде в тълпата отсреща — отвърна Форион. — Виждам Фило и Терон.

Когато пристъпиха към сергията, където се бе събрала тълпата, Хермипий се послуша и след малко започна да се смее.

— Ще трябва да почакаме — каза той. Лисий, търговецът, който тъкмо се върна от Родос заедно с натоварения си със стока кораб, разказва как е срещнал пирати, които са се опитали да го отвлечат и да отнесат стоката му. Момчетата няма да искат да видят Акропола докато тази история не свърши.

— Със сигурност — отвърна Форион с усмивка.

— Но за щастие един кораб от остров Минос дойде и да ни помогне и прогони пиратите — чу се високият глас на Лисий. — А сега, приятели мои — продължи той, — дошъл съм дотук, за да ви предлага тези прекрасни стоки.

— Хайде момчета — каза Хермипий, докосвайки рамото на Хиерон. — Мисля, че вече чухте цялата история.

Момчетата бързо се обърнаха и си проправиха път през тълпата.

— Чу ли разказа на Лисий за пиратите? — попита Хиерон със светещи очи, когато се приближи към баща си.

— Чух само част — отвърна Хермипий. — Има много пирати в нашите води, бъди сигурен в това — добави той, — но не мисля, че Лисий не е от хората, които биха съчинили такава история само за да привлекат хора към сергията си. Това е чудесен начин да си продадеш стоката.

За момент момчетата гледаха глуповато, след което Хиерон възкликна с усмивка:

— Е, не знам, но историята така или иначе беше хубава!

Дури ентусиазирано се съгласи.

Но когато стигнаха до върха на високите мраморни стъпала водещи към Акропола, дори и пиратите излязоха от умовете им. Дурис беше нетърпелив да види храмовете и статуите, за които беше чувал толкова много, а Хиерон беше доста развълнуван от това, че ще има възможността да му ги покаже.

Любовта към красотата винаги е била част от природата на гърците. За тях тя е била сравнима само с аромата на цветовете, или с топлината на слънцето. Може би Хиерон и Дурис мислеха повече от своите връстници за красотата на резбите, статуите и храмовете. И бащите и на двамата бяха говорили за тези неща от много години.

Партенона бе направен изцяло от чист, бял мрамор. Беше заобиколен от симетрични, здрави и перфектно оформени колони с канелюри. Около цялата сграда имаше красиви гравюри, изобразяващи шествие в чест на Атина, като тези които са били провеждани в града на всеки четири години. Това беше фестивалът, за който Хиерон бе говорил на Дурис. Партенона беше построен в чест на богинята, наричана от римляните Минерва. Тя е била богинята на мъдростта.

В храма имаше още много гравюри и статуи и Хиерон с гордост посочи направените от баща му.

— Нека поседнем за малко и да разгледаме внимателно някои от тези скулптури — каза Форион.

— Вижте — каза той на Хиерон и на Дурис. — Тук в предната част на Партенона има група статуи, които разказват раждането на Атина. Дурис, можеш ли да ни разкажеш историята, която изобразяват?

Дурис леко се изчерви, но не се поколеба, тъй като от всяко гръцко момче се е очаквало да знае историите за боговете и богините на своя народ. Това са били едни от най-първите истории, които майките им са им разказвали, когато са били малки.

— Атина е била дъщеря на Зевс — започна Дурис. — Създал я е направо като възрастна, облечена в пълно бойно снаряжение. Боговете са били разтърсени от гледката и земята и небето са се разклатили при вида ѝ. Атина е богинята на мъдростта. Тя вдъхновява мъжете да бранят домовете и градовете си и научава жените на изкуството да плетат и да предат.

— Разказваш много добре — каза Хермипий, когато Дурис свърши. След това добави:

— В другия край на храма видяхме друга група статуи, изобразяващи конфликт между Атина и Нептун. Хиерон, можеш ли ти да ни разкажеш този път?

— Мисля, че да — отвърна Хиерон. — Това се случило, когато градът Атина е бил току-що съграден и все още не му било измислено име. И Атина, и Нептун искали да бъдат удостоени с честта той да бъде кръстен на тях. Затова боговете решили, че на този, който направи най-ценния подарък на гражданите, ще бъде кръстен градът.

Нептун поразил земята и от нея излязъл конят. След това Нептун обяснил колко мощен и силен е конят и колко бързо може да води мъжете в битка.

Народът аплодирал на Нептун и обявил, че нищо по-полезно не може да им бъде дадено. Но когато спрели да пляскат на Нептун, Атина докоснала земята и от нея израснало маслиново дърво, покрито с листа и плодове.

Атина обяснила, че плода ще им дава храна и масло; стволът ще ги снабди с материал да строят домовете си и с гориво, за да ги топят; листата ще им дават сянка, а самото дърво ще бъде символ на мир и благополучие, докато войната ще им донесе само кръвопролитие и скърби.

Дарът на Атина бил сметен за по-хубав от този на Нептун и тя била избрана да управлява града и да го кръсти на името си.





Дурис разглежда с възхищение образа на богинята, докато Хиерон привличаше вниманието му към детайлите.

— Виждаш ли — каза той, — кожата ѝ е направена от слонова кост, а драперията е от чисто злато. Само погледни очите. Виж! Зениците ѝ са от скъпоценни камъни.

— Какво изобразява малката статуя в ръката ѝ? — попита Дурис.

— Това е статуята на Свободата. Щитът и копието на Атина са в другата ѝ ръка. Забележи и змията, която се е увила около краката ѝ. Както знаеш, тя е символ на мъдростта.

— Това е една прекрасна статуя — каза Дурис. — Надявам се някога да видя скулптора Фидий.

— Много е вероятно — отговори Хиерон, — тъй като той често посещава Акропола. Имаш голям късмет да си в Атина точно тази година — каза Хиерон, когато групата най-накрая се запъти към дома. — Фестивалът на Атина се провежда само през четири години. По фриза в пантеона можеш да разбереш как точно ще изглежда. Радвам се, че бяхме заедно днес.

— Също и аз — отвърна от сърце Дурис.

Докато завиваха към улицата на скулпторите, той попита:

— Кога започва училището ти?

— След два дни — отвърна Хиерон. — Надявам се, че баща ти планира да пусне и теб.

— Какъв е учителят ти? — попита Дурис.

— О, той е мил към малките момчета — каза Хиерон, — но останалите от нас трябва да внимават, защото в противен случай често използва тръстикова си пръчка.

— Е — каза Дурис смеейки се, — ще рискувам, тъй като и аз се надявам да отида в атинското училище.

## ГЛАВА 4

### ПОДГОТОВКАТА ЗА ФЕСТИВАЛА

Майката на Хиерон, Хармония, принадлежала към едно от най-знатните семейства на Гърция. Била известна с красивия си ръчен труд и научила голямата си дъщеря Хелена да бродира толкова красиво, колкото и тя самата. Станало така, че по-голямата сестра на Хиерон, Хелена, била избрана заедно с няколко други момичета да бродира великолепно наметало за богинята Атина. На всеки четири години се правело по едно ново наметало, което се давало като жертва на богинята по време на фестивала на Атина.

Разбира се нищо не било прекалено красиво, скъпо или натруфено. За наметалото се използвали най-скъпите материали и копринени платове от най-богатите цветове, а също така и конци от сребро и злато. Позволено било единствено на най-изкусните владетели на иглата да работят над него.

Атина била богинята на изкуството с игла, така че младите момичета ежедневно ѝ изпращали молитви, за да бъде ръчната им изработка достойна за наметалото. Избраните за тази работа я приемали с голяма радост. Избродираните на наметалото фигури изобразявали великата битка, която някога се е провела между боговете и гигантите. Само когато си припомним, че статуята е била висока четиридесет фута, ще успеем да разберем как е било възможно да се изобрази тази сцена на едно наметало.

Хермипий остана много доволен, когато разбра, че дъщеря му е била удостоена с тази чест.

— Сестра ми е майсторка също като баща ни — смеейки се обяви Хиерон.

Имаше и още един член на семейството, който се интересуваше от чудното наметало и това бе Хлорида — по-малката сестра на Хиерон. Тя беше десет годишна, а сестра ѝ бе на петнадесет.

Може би се чудиш защо нито Хелена нито Хлорида не се присъединиха към Хиерон и Дурис по време на посещението им в

Акропола или в пазара, но такива свободи никога не са се позволявали в едно добро атинянско семейство.

Момичетата никога не излизаха на улиците, освен при специални случаи, в които ги придружаваха робите на Хармония. Не им бе позволено да стоят близо до входната врата и да гледат улицата. Можеха да гледат от прозорците на втория етаж на къщата, ако не се приближават прекалено близо, за да ги види някой.

По него време момичетата не са ходили на училище, тъй като училищата в Атина били само за момчета. Майките им ги учили у дома на всичко, което едно момиче в онези дни се нуждаело. Учили ги да предат и да тъкат, да шият и да бродират, да четат, да пишат, да свирят на лира и да пеят. Това е почти всичко, на което момичетата в Атина били обучавани.

От най-ранните си години им четели историите за боговете и богините, тъй като това, както вече знаеш, била религията на гърците.

Когато членовете на семейството бяха сами, те ядяха храната си заедно. Хермипий се излягаше на някое кресло, а Хармония стоеше права до краката му. По-младите членове на семейството седяха на столове. Всеки един от тях имаше по една малка масичка, върху която робите нареждаха храната.

Когато имаше гости в къщата, както е и сега, Хармония, Хелън и Хлорида ядяха в собствените си стаи, тъй като гъркините не са се събирали с мъже, освен с онези от собственото си семейство. Във всяка гръцка къща е имало отделени стаи за жените на горния етаж.

Жените в Атина понякога посещавали домовете на близки или приятели, но не често; освен това винаги когато излизали на улицата били придружавани от робини.

Въпреки това на някои религиозни фестивали на жените им било позволено да участват; например по време на фестивала на Атина, който щеше да се състои скоро те носили част от даровете и образували красива част от шествието.

Не е чудно, че по това време Хармония и Хелена бяха изпълнени с идеи и планове, тъй като в живота им рядко имаше промени или развлечения.

Хлорина все още играеше с няколкото си кукли. Едната беше кукла от парцал, а другата от кал боядисана в много ярки цветове. Много обичаше една от тях, чиито ръце и крака можеха да се движат, а

дрехите — да се сменят. Тази кукла имаше и легло и двуколка, с която Хлорина я разхождаше. Хлорина я наричаше Атина и през дните на фестивала планиваше да изиграе свое собствено шествие във вътрешния двор с куклата. Така че докато сестра ѝ работеше заедно с другите момичета над великолепно наметало за богинята, Хлорина започна усърдно да шие и бродира една и за своята кукла. Положи всяко старание да я направи възможно най-красива, тъй като преди да дойде времето за следващия фестивал тя вече нямаше да играе с куклите, а беше и много вероятно да започне да мисли за годеж. Повечето атинянски момичета са се омъжвали между четиринадесет и шестнадесет годишна възраст, така че Хлорина гледаше на това като нещо съвсем естествено.

Нейната братовчедка Никарита се бе омъжила минала зима и това събитие беше привлякло интереса на Хлорина. Никарита играла с куклите и шиела дрехи за тях докато не се наложило да ги остави настрана, за да може да помогне на майка си и на слугините в подготовката на булчинските одежди.

Когато времето настъпило, Никарита събрала куклите си заедно с прекрасните дрехи, които им била ушила, отишла с някои от робите в храма на богинята Артемида и поставила момичешките си съкровища на олтара. Принесла молитва на богинята и след това се върнала у дома, за да се подготви за новия живот в дома на съпруга си.

Красивите одежди били готови и предизвикали голямо вълнение в иначе тихите женски стаи. Никарита често се чудела какъв ли ще бъде мъжът ѝ, тъй като го била видяла само два пъти и на фестивалите. Женитбата била уредена от нейния и неговия баща.

Хлорина бе присъствала на сватбата и сега си спомни за принесените жертви към боговете на женитбата и за големия пир, който последва.

По време на него всички гости, както мъжете така и жените, ядяха заедно, но на децата се сервира отделно.

Спомни си колко красива изглеждаше Никарита в булчинските си дрехи, с булото, панделките и цветята в косата си и как Хиерон гордо излезе напред с кошница пълна със сладки, пеейки:

— Побягнах от нещастieto; намерих по-добра съдба.

Хлорина бе напускала дома си толкова рядко през живота си, че тази сватба ѝ бе направила дълбоко впечатление. Много пъти след това

тя правеше сватби на куклите си. Чудеше се как ли ще се чувства, когато ще трябва да занесе куклите си в храма и да ги постави на олтара, както нейната братовчедка бе направила.

— Сигурна съм, че ще бъде много вълнуващо — заговори тя на куклата си Атина, докато шиеше наметалото ѝ. — Надявам се съпругът ми да бъде велик майстор, точно като баща ми.

## ГЛАВА 5

### НА УЧИЛИЩЕ

— А сега — на училище! — възкликна Хиерон, след като двамата с Дурис напуснаха къщата рано сутринта. Както обичайно, педагозите им Фило и Терон ги следваха.

— Сутринта отиваме в училището по граматика — обясни Хиерон докато вървяха, — а следобеда трябва да бъдем в училището по борба. Давам всичко от себе си в борбата и в бягането, защото искам да участвам в Олимпийските игри. Надявам се някога да ме приемат в състезанието за момчета.

— Това ще бъде чудесно — възкликна Дурис със светещи очи. — Сигурно бягаш бързо — добави той, поглеждайки с възхищение здравето и елегантно тяло на Хиерон.

— Не и по-добър от останалите — отвърна скромно Хиерон. — Но някой едва ли може да се надява да спечели първо място още на първото си състезание.

— Но въпреки това си струва да опиташ — отвърна Дурис. След това се изсмя и каза:

— Виж онова момче ето там, на кокилите. Едвам върви с тях. Мисля, е скоро ще падне.

— Със сигурност — каза Хиерон, като също се засмя. — Освен това най-вероятно закъснява за училище.

— Какво ли правят? — попита Дурис, когато стигнаха до една група момчета. Те се бяха струпали около един възрастен мъж, седнал в ъгъла на улицата.

— Може би на момчетата им е трудно да се съсредоточат в уроците.



— И на мен би ми било трудно — отвърна Хиерон, — но виждам, че са си избрали тих ъгъл, където не би трябвало да е много шумно.

— Охоо! — възкликна Хиерон, когато подминаваха една къща. — Тук живее моят приятел Клеон. По закачения на вратата венец виждам, че има нов брат.

— Ах — каза Дурис, — ние имаме същия обичай да закачаме венец на входната врата, когато на острова се роди момче. А в Атина



закачат ли вълнени ленти на вратата, когато се роди момиче?

— Да — отвърна Хиерон. — Предполагам, защото момчетата трябва да се научат да предат и да тъкат.

— Идват някои момчета от нашето училище — каза Хиерон, докато се отстъпваше, за да направи път. Момчетата бягаха много бързо, като докато тичаха въртяха обръчи. Обръчите имаха малки звънчета във вътрешната част на кръга и весело звънтяха докато ги въртяха. Училищната стая, в която Хиерон и Дурис влязоха, беше бедно обзаведена. Имаше едно място за учителя и пейки за момчетата. Всеки ученик имаше по един намазан с восък таблет, върху който пишеше с помощта на специално острие за писане (*stylus*). Острият край на острието изрязваше буквите във восъка; плоската част го изглаждаше след края на урока.

Учителят прочете част от поемите на Омир, след което каза на момчетата да напишат стиховете на таблетите си. Тогава ги прочетоха на глас и ги запомниха за наизуст.

Омир е бил най-великият от гръцките поети. Най-известната му поема е Илиада, в която се разказва за троянската война. Въпреки че тази поема е била написана преди повече от двеста и петдесет години, тя все още е една от най-хубавите поеми писани някога. Хората в днешни дни ѝ се наслаждават толкова, колкото и гръците по времето, когато Хиерон и Дурис са ходили на училище.

Някои от по-възрастните ученици знаеха почти цялата поема, тъй като тя развълнуваше почти всяко едно гръцко момче. Разказваше се за великата война между Гърция и Троя. Тя е продължила девет години, когато най-накрая гръците победили.

В легендите се говори, че Омир, поетът, който написва Илиада, е бил беден и сляп. Въпреки това той е бил приетан като гост където и да отиде, тъй като пеел чудните си песни и свирел на лирата си. Всеки домакин би бил щастлив да има такъв певец, който да развеселява гостите му.

Един от владетелите на Атина на име Пизистрат проумял по-добре от всеки друг каква стойност имат поемите на Омир. Той свикал всички хора в Атина, които знаели тези поеми, и ги накарал да ги изрецитирал или да ги изпеят. Въпреки че това се случило дълги години след смъртта на Омир, поемите му никога досега не били написани. Година след година народа ги пеел по време на фестивали и

празници и се случвало така, че едни ги научавали от други. Затова Пизистрат заповядал да ги напишат в най-добрата им форма, така че никога да не бъдат забравени или променени.

След това направили много копия, всяко от които било написано на ръка върху парче от свитък.

Сега можем да видим защо в училища като тези на Хиерон и Дурис само учителят е имал копие от поемите, а учениците е трябвало да преписват редовете, за да могат да ги прочетат и след това да ги запомнят.

След четенето и писането на момчетата им бе даден урок по свирене на лира, тъй като по време на събрания и забавления гръцките мъже често пеели в домовете си пред гостите. Момчетата в училищата били научавани на най-добрата музика и това било важна част от тяхното образование — не само за да забавляват гостите си, но и за да придобият тих и нежен характер. Момчетата също така били обучавани да пеят, за да могат да се включват в хоровете, правени в чест на боговете и за да могат да научат бойните химни на войната, тъй като гръцката армия пеела всеки път, когато отивала на война.

Момчетата от по-богати семейства в Атина не печелели сами парите си, а и самите им родители не очаквали това от тях. Времето им преминавало в политически и социални дебати, в наслаждаване в музиката и в красотите и удоволствията от живота. Ако имало война много от тях отивали като офицери или войници, но всекидневната работа и търговия в града била задача на робите или на гражданите от по-бедната класа, които били смятани за по-низши.

— Татко — каза Хиерон, когато влязоха в студиото на Хермипий след училище, — имах един лек спор с Ефроний в училище днес. Той ми се подигра като каза, че работиш с ръцете си също като търговците и грънчарите, докато бащата на Дурис измисля чудесни планове за строежи, но работата по рязането на камъни и поставянето им се извършва от неговите роби.

— А ти какво му отвърна? — попита с усмивка Хермипий, като въпреки това леко се изчерви.

Форион, който също присъстваше, също прояви интерес към отговора на Хиерон.

— Казах му, че ти измисляш толкова красиви резби, че не можеш да намериш никой, който да е достатъчно добър да ги направи.

— Много добре! — възкликна от сърце Форион. — Мисля, че този Ефроний, за когото говориш, ще има дълго време да си мисли върху изреченото. — След това добави по-сериозно:

— Със сигурност единствено небрежните и невежите биха сравнили работата на един скулптор с тази на грънчар или обуцар.

## ГЛАВА 6

# УЧИЛИЩЕТО ПО БОРБА

Силното и красиво тяло се е считало от гърците за почти толкова важно, колкото и добре тренираният ум. Затова всяко едно гръцко момче било обучавано в бягане, скачане, хвърляне и било тренирано за борба. Имало отделни училища, в които момчетата били обучавани на всички тези неща. Ние ще наричаме такива училища гимназии, но в Атина те се наричали училища по борба.

Дурис бе открил, че може да чете и да пише не по-зле от Хиерон, а на лира свиреше дори по-добре от него. Докато вървяха към училището по борба, той каза:

— Знам, че ще се окажеш по-добър в бягането и борбата от мен, понеже мен никога не са ме обучавали в гимназия. Разбира се — добави той — ние момчетата също имаме състезание на нашия остров, но никога не сме имали учител. Моят педагог Терон ме научи да чета и пиша, а майка ми ме научи да свиря на лира, но за сметка на това никога не съм бил обучаван в борба или бягане.

— Този следобед в училище ще се състои състезание по скачане — каза Хиерон. — Със сигурност ще ти бъде интересно. Някои момчета скачат на забележителни разстояния.

Училището по борба се състоеше то голям отворен двор, който всъщност бе покрит портик, подразделен на малки стаи и коридори. Дурис оглеждаше всичко с голям интерес. Вече имаше доста момчета на двора, а едно тъкмо възсядаше кон. Дурис не видя стремена, но забеляза, че момчето използва пиката си, за да се преметне на гърба му. В друга част на групата, която се състоеше от по-големи на възраст момчета, един млад мъж се упражняваше в хвърляне на копие.

— Ела — каза Хиерон и докосна ръката му, — пригответь се да скачат.

Дурис отстъпи настрана и се присъедини към една група момчета, а Хиерон зае мястото си сред участниците.

Начертаха линия на земята, минаваща през малка купчина пръст. Един по един участниците в състезанието се засилваха от известно разстояние преди линията и скачаха, щом застанеха върху нея.

Дурис възкликна, когато видя дължината на първия скок, като му направи силно впечатление колко леко момчето успя да се приземи на земята. Един млад мъж изтича напред и отбеляза с линия разстоянието на първия.

Със сигурност никой не може да подобри това! — възкликна Дурис, обръщайки се към едно от момчетата, което стоеше близо до него.

— О, почакай и ще видиш! — отвърна момчето. — Хиерон не е велик скачач, но само почакай да настане време за бягане! Е, говори се, че някой ден ще участва в игрите. Трябва да го видиш как бяга! Виж! Сега е на ред най-добрият ни скачач. Това е Клеон. Пригответи се за изненада.

Дурис наистина остана изненадан. Стори му се, че момчето пред него има криле, тъй като то сякаш прелетя. Линията му бе толкова по-напред от другите, че дори самата разлика би била трудничка за някой, който няма тренинг.

От момчетата се надигнаха високи възгласи и Дурис от сърце се включи с тях.

— Ето това правят тренировките! — възкликна момчето до него.

— Но другите, да не би да са тренирали по-малко от него? — попита Дурис.

— Може би не — отвърна момчето, — но Клеон тренира в скачането повече от което и да е друго упражнение и няма никой друг на неговата възраст, който да може да скача толкова надалеч.

Когато всички състезатели минаха реда си, всеки скок бе измерен с една дълга верига. Така се отбелязаха личните рекорди на всеки един ученик.

След състезанието следваха тренировките по бягане и хвърляне на обръч. Очите на Дурис жадно поглъщаха всичко наоколо и когато обявиха състезание по бягане с факла, той се присъедини. Оказа се, че не било толкова трудно да бягаш и да внимаваш да не угасиш факлата си. За своя собствена изненада Дурис се справи доста добре.

— Утре ще започнеш редовното си обучение — каза му учителят, докато Дурис и Хиерон си приготвиха нещата за тръгване.

Въпреки че Дурис знаеше, че в началото ще бъде по-назад от съучениците си, той реши да даде най-доброто от себе си и да придобие сила и бързина възможно най-скоро.

Щом се прибра у дома, Дурис разказа всичко най-подробно на Форион. Когато свърши с разказа, Форион му отговори:

— Радвам се, че ще получиш това обучение. Но не забравяй, че освен върху силата и бързината, трябва и да работиш и върху грацията и симетрията. Нека ти покажа какво имам предвид — каза той и поведе момчето към студиото на Хермипий.

Той вдигна плата, с който бе покрита една от статуите, които Хермипий току-що бе завършил.

— Това — е статуя на Тезей, атакуващ минотавър — каза Форион. — Сещате ли се за историята? — попита той, тъй като Хиерон също бе в студиото.

— Разкажи ни, татко — каза Дурис, — въпреки че сме я чували и преди.

— Много добре — каза Форион и се настани, а момчетата останаха прави пред него в знак на уважение.

— Преди много години — започна той — града Атина трябвало да плаща ежегодна такса на крал Минос от остров Крит. Тази годишна такса не се състояла от пари, а от седем от най-красивите младежи и седем от най-красивите девойки на града. Отвеждали ги с кораб на остров Крит, където ги разкъсвало кръвожадно чудовище наречено минотавър. Това чудовище имало тяло на мъж и глава на бик.

По времето на нашата история кралят на Атина имал един син на име Тезей, който бил също толкова смел колкото и силен и красив. Когато дошло времето на годишната такса Тезей заявил, че е готов да отиде в Крит като една от жертвите на минотавъра.

Народът започнал да го умолява да не отива, но той бил твърдо решен и може би нещо в изражението му или в държанието му ги убедил. Надявали се, че нещо добро може да излезе от това.

Когато корабът акостирал на острова, като кралски син Тезей настоял да му бъде позволено да види крал Минос.

Щом застанал пред него, той казал:

— О, кралю, дошъл съм да платя таксата на своя град. Но като син на величествения си баща моля да бъде позволено пръв да отида при минотавъра.

— Крал Минос подигравателно осмял Тезей, но не можел да откаже на желанието му, така че го изпратил да се изправи пред минотавъра и му обещал, че другарите му ще го последват много скоро.

— Но докато кралят се присмивал на Тезей, дъщерята на краля Ариадна решила да му помогне. Тя обожавала храбрия младеж, а и знаела някои начини да помогне на Тезей в битката с помощта на магия.

Ариадна го последвала веднага щом напуснал палата на баща ѝ и му обещала помощта си. Казала на Тезей, че минотавърът е не само силен и твърде могъщ, но и че живял в странно жилище наречено лабиринт, от което никой не можел да се завърне. Обещала да му даде магически меч.

— Ако дори само докоснеш минотавъра с него — казала тя. — Силата му ще го напусне и няма да ти бъде трудно да го довършиш. Но преди да влезеш в лабиринта трябва да завържеш тази нишка на вратата и да развиваш кълбото докато вървиш в лабиринта — добавила тя. — Тогава, след като убиеш минотавъра, ще можеш да проследиш нишката чак до изхода на лабиринта.

Тезей с благодарност приел меча и кълбото и сторил всичко, което Ариадна му била казала. Провел ожесточена битка с минотавъра, докато най-накрая не пронизал тялото му с магическия си меч. Следвайки нишката, той намерил изхода на лабиринта и бързо свикал другарите си, качили се на кораба и отплавали към Атина.

От тогава насам Атина никога повече не е плащала такса на Крит и дори до днес ние почитаме Тезей и смелата му постъпка.

— Както виждате, тази статуя изобразява Тезей докато напада звяра, и причината, по която ви доведох тук, е да разгледате фигурата на този герой — добави Форион. — Забележете как Хермипий е показал силата му чрез силните мускули и чрез начина, по който е застанал. Но не само това прави статуята толкова добра. Грацията ѝ допълва хубавото впечатление също както силата; чудесен е и начин, по който всяка една част от тялото е напълно развита, а не само една определена. Разбирате ли какво имам предвид?

— Мисля, че да — бавно отвърна Дурис, докато оглеждаше мраморната фигура пред себе си.

— Тогава ще разбереш какво имам предвид щом ти кажа, че не искам повече да мислиш за разстоянието, което си избягал, или което си скочил, или на което си захвърлил повече от другите, отколкото да мислиш за начина, по който бягаш, скачаш, или хвърляш — каза Форион. — С други думи, искам тялото ти да бъде грациозно, симетрично и силно: еднакво готово за героични постъпки и изкусни занимания — заключи Форион.

Хиерон и Дурис дълго се взираха във фигурата на Тезей и когато накрая напуснаха студиото и двамата чувстваха, че са разбрали красотата на изображения герой по-добре, след като се бяха вслушали в думите на Форион.



## ГЛАВА 7

# ФЕСТИВАЛА

Преди в Атина се провеждали много фестивали, тъй като народът обичал шествията, игрите и състезанията. Но имало и още една причина. Всеки фестивал бил правен в чест на някой от боговете или богините и така той бил предвиден да носи закрилата и доброжеланието на този бог.

От всички други фестивали ни един от тях не бил дори и на половина прекрасен колкото този в чест на Атина. Той се провеждал веднъж на четири години и бил наричан Панатеней. Продължителността му траяла много дни.

Докато времето все повече и повече приближаваше, заедно с него нарастваше и нетърпението на Хиерон и Дурис.

Дурис вече бе гостувал в Атина от една година и бе напреднал както в граматиката, така и в училището по борба. Вече не му беше трудно да намира пътя си из улиците на града въпреки многото завои. Почти всеки ден той и Хиерон отиваха на пазара или в Акропола, където наблюдаваха сградата, която Форион бе проектирал.

Хиерон разказа на Дурис всичко, което можа да се сети относно Панатеней, а освен това в самото училище се говореше почти само за това. Хиерон и Дурис щяха да участват в таз годишните състезания — Хиерон щеше да е бъде в това по бягане, а Дурис щеше да участва в бягането с факли. Четири години по-рано Хиерон си бе мислил колко е чудесно да наблюдава великолепия фестивал. Сега се гордееше, че ще участва.

Най-накрая дългоочакваният ден настъпи. Дори и Хлорина щеше да наблюдава шествието. За тази цел я поставиха под грижите на част от доверените роби на майка ѝ. Хармония и Хелена щяха да заемат важни места измежду жените, принасящи жертвоприношенията, а също така щяха да участват и в шествието.

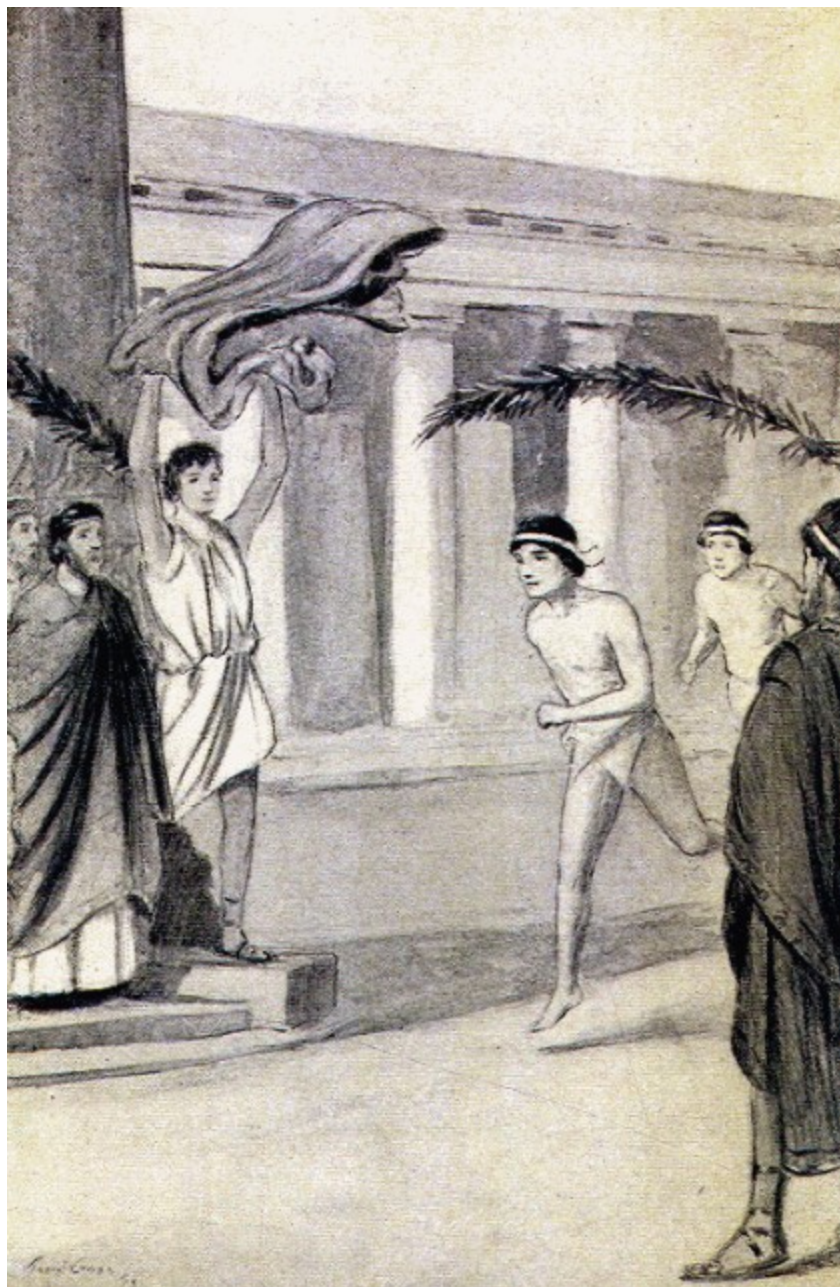
Първия ден бе изцяло отдаден на музикални конкурси. Главното събитие беше пеенето на химна към Аполон. Той се изпълняваше от

лира. Химнът разказваше за победата на Аполон, бога на музиката и светлината, над Питон, който изобразява тъмнината.

Лирата се придружаваше от мъжки хор, който рецитираше поеми.

Съдиите извикваха по име победителя във всяко състезание и той получаваше парична сума и прекрасен златен венец.

— Разбира се, музиката беше хубава — каза Хиерон, щом той и Дурис се завърнаха у дома, — но нямам търпение да дойде утрешния ден.



На следващата сутрин момчетата бяха будни още преди изгрев-слънце, тъй като състезанията по гимнастика започваха много рано. Първото състезание беше за момчетата и Хиерон щеше да участва в него.

— Не забравяй нито едно от правилата — предупреди го Дурис докато се разделяха — и си пести силите за последните метри. Ще викам за теб с цяло гърло — добави той — и се надявам да спечелиш.

Хиерон застана между момчетата, които щяха да участват и, о! Колко се надяваше да спечели, за да може един ден да бъде достоен за участие в Олимпийските игри.

Момчетата скоро застанаха на местата си до стартовата линия. Заеха позицията, на която ги бяха научили в училището по борба, даден бе сигнал и изведнъж всички хукнаха напред. Всеки от тях вложи всичко от себе си, но Хиерон си спомни думите на Дурис: *И си пести силите за последните метри*. Когато му оставаха няколко метра до финала, той забърза като стрела, задмина единственото момче, което беше пред него и спечели. Как само се радваше Дурис! Всички се радваха и викаха. Хиерон, със зачервено и усмихнато лице, за пръв път видя името си вписано сред победителите на гимнастическите състезания. Щеше да получи наградата си в края на деня.

Момчетата от училището по борба се струпаха около него, за да го поздравят и където и да отидеше през останалата част от фестивала, биваше посрещан с усмивки и поздравления. След състезанията за момчетата следваха тези за младите мъже, а след тях бяха по-възрастните мъже. Освен състезанията по бягане имаше и такива по борба и бокс и трябваше да изминат няколко дни, преди всичко това да свърши.

Тогава следваха състезания от друг вид, в които участваха коне. Имаше състезания по яздене, хвърляне на копие и надпреварване с колесници, които бяха с по четири впрегнати коня закачени за колесница. Човекът трябваше да стои изправен, а зад него имаше и втори, който да направлява конете. Докато животните бягаха в пълна сила, последният скачаше от колесницата на земята и после отново заставаше на мястото си.

После следваха състезанията с колесници за войниците, които бяха облечени във военните си доспехи; след тях следваше танца на войните, който включваше блестящи щитове, копия и шлемове и се изпълняваше под музиката на флейта, а от време на време се включваше и хор.

Състезанието по надбягване с факли се състоя следобеда.

— Сега трябва да покажеш знанията си в държането на факлата — каза Хиерон на Дурис. — Ще викам за теб и наистина очаквам да спечелиш.

Дурис се засмя.

— Ще дам най-доброто от себе си — отговори той, докато заемаше мястото си сред останалите състезатели.

Щом бе даден сигнала, всяко едно момче запали факлата си от огъня в олтара и забърза към финала — никой не бягаше твърде бързо, за да не изгасне огъня. Състезанието беше изпълнено с веселие и беше много красиво.

Един по един състезателите спираха, тъй като от бързината факлите им угасваха, докато други изоставаха твърде назад, надявайки се да запазят горенето пламъка и така да спечелят.

Дурис и още едно момче на име Калий бяха начело на групата. Щом се приближиха до финала бяха рамо до рамо. Все още на известно разстояние от линията, Калий избърза напред. Рязкото движение изгаси пламъка на факлата му и Дурис, чиято факла все още гореше, мина през линията.

Сега беше ред на Хиерон да вика и на Дурис да се изчервява от удоволствието да чува виковете на толкова много хора.

— И двамата спечелихме награда! — каза Хиерон, докато хващаше ръката на Дурис. — Много се радвам.

Но най-хубавият ден от фестивала все още предстоеше. Това беше денят, в който се принасяха жертвоприношенията и голямото шествие отиваше в храма на Атина.

## ГЛАВА 8

# ГОЛЯМОТО ШЕСТВИЕ

Шествието започна по изгрев-слънце. Като победители, Хиерон и Дурис щяха да маршируват; Хермипий и Форион щяха да яздят коне, а Хармония и Хелън трябваше да носят приносите и венците.

В дома на Хермипий се състояха големи приготовления и цялото семейство беше се събудило преди изгрев-слънце. Дори и Хлорида не бе забравена. Оставиха я на грижите на някои от най-верните слуги на Хармония, които щяха да се заемат със задачата да ѝ намерят подходящо място по време на великото шествие.

Свещениците, които щяха да пренасят жертвите, заеха местата си в началото на дългата линия. След тях бяха първенците на Атина, а след последните се намираха мъжете от други градове и колонии, които бяха изпратени да почетат богинята. Тези носеха дарове, които поставиха на олтара.

След тях дойде редът на младите жени, които носеха тамян и скъпи съдове от сребро и злато, които щяха да бъдат използвани по време на жертването. Хелена беше сред по-младите жени; те бяха прекрасна част от шествието. Носеха венци на главите си и препаски, с които обвързваха красивите драперии на одеждите си.

След тях вървяха и други жени, които носеха пити, плодове и вино за приношението. Сред тях с достойнство и грация вървеше и Хармония.

След тях бяха на ред по-възрастните мъже; зад възрастните мъже вървяха колесниците с по четири коня и мъжете в тях, които бяха участвали по време на състезанията.

Една част от шествието беше съставена от голям брой крави и овце, които щяха да бъдат жертвани на олтара; заедно с тях бяха и овчарите, които следяха да ги държат в прави редове.

Следваше кавалерията с генералите и войниците, всички те възседнали коне. Някои граждани яздеха хубави коне, които танцуваха

и вървяха в тръс под музиката на китари и флейти. Сред тази група бяха Хермипий и Форион.

След тях вървяха войниците и победителите в състезанията, където бяха и гордите Хиерон и Дурис, вървящи един до друг.

Но най-чудесната част бе големият кораб, когото движеха из улиците с помощта на колела. Прекрасното наметало за богинята Атина беше опънато като платно. Фигурите на боговете и гигантите по време на ужасяващата битка бяха толкова прекрасно избродирани, че то изглеждаше по-скоро като огромна картина, отколкото като ръкоделие, направено от игли. Хората го гледаха с почуда и чувстваха, че то наистина е принос за Атина.

Шествието мина покрай пазара, забави ход щом приближи Акропола и тогава спря при началото на широките мраморни стъпала.

В този момент, докато всички стояха в очакване, робата беше свалена от кораба; докато я носеха по стълбите към храма на Атина, шествието отново тръгна напред.

Жените поставиха приносите си на олтара, който се намираше пред храма, а свещениците принесоха животните; новото наметало бе поставено в храма пред красивата статуя на богинята. Така грандиозното шествие на Панатеней приключи.

Хората се събраха на семейните си групи и се разпръснаха тук и там заради банкетите, които винаги следваха след приносите. Месото от принесените животни се раздели помежду хората и най-великият ден от празника завърши.

Тази нощ две уморени момчета се протегнаха върху леглата си, но преди да заспят, Хиерон каза:

— Да не си посмял да спиш прекалено дълго, Дурис. Нали знаеш, че утре отиваме на регатата при Пиреус!

— Събуди ме, ако се събудиш пръв — отвърна Дурис и след малко и двамата бяха заспали.

— На следващия ден се чу тропот на копита, шум от колесници и мъжки викове на улицата.

— Хората са готови да тръгнат за Пирам — извика Хиерон и скочи от леглото си.

След малко той и Дурис вече бързо закусваха. Не им отне много време да се преоблекат, тъй като всяко момче трябваше само да си

навлече една дреха на име хитон и вече бе готово. Те носиха сандали щом се намираха извън дома, но никога шапки.

Техните учители бяха готови да ги придружат и те скоро се причислиха към пъстрата тълпа на улицата.

— Това е последният ден от фестивала — каза Хиерон — и трябва изцяло да му се насладим.

На двете величествени стени свързващи Атина с пристанището стояха войници възседнали коне, войници в колесници и дори групи от музиканти, всички отиващи към Пиреус. В широкото място между двете стени преминаваха купища хора, които нетърпеливо си проправяха път. Това не беше организирано шествие както предишното, а голяма маса от хора, които искаха да си прекарат добре до края на фестивала.

Момчетата тичаха насам-натам сред хората. Фило и Терон трудно ги държаха под око. Странните дрехи на мъжете от чужди страни, цветните парадни костюми на войниците и тръскащите се коне ги караха да се оглеждат насам-натам с възхищение. Хиерон беше страшно възбуден и по едно време Дурис възкликна:

— О, Хиерон, виж! Морето!

Сините искрящи води на Средиземно море се ширеха пред тях докъдето стигаше погледът. За един миг той застана на едно място, наслаждавайки се на красотата му. Тогава той хукна към ръба на водата.

Пристанището беше пълно с кораби, които стояха на повърхността на водата. Някои бавно плуваха под мързеливия бриз, докато други бързо цепеха водите.

Огромните носове на корабите, които се издигаха над морето, бяха изрисувани с фигури на богове и богини.

Скоро корабите започнаха да се подреждат в една линия.

— Подготвят се за състезанието! — възкликна Хиерон.

На момчетата се стори сякаш мина много дълго време, след което чуха сигнал. Веслата на всеки един кораб едновременно удариха водите и състезанието започна.

Беше прекрасна гледка и момчетата я наблюдаваха останали без дъх.

Тълпите викаха и пляскаха щом един или друг кораб повеждаше останалите. Щом един кораб се завърна в пристанището много преди



останалите от народа се чу страхотен вик. Екипажът на този кораб бе обявен като победител и му представиха скъпи подаръци, след което последва голям пир.

Щом състезанието свърши, момчетата изведнъж осъзнаха, че са огладнели. Затова те си намериха едно удобно място близо до брега и съвсем скоро се насладиха на обяда, който Фило и Терон бяха взели със себе си от дома.

По-късно през този ден Хиерон и Дурис, вече уморени, но щастливи, се завърнаха в Атина.

— Големият фестивал приключи — каза с въздишка Дурис.

— Да — отвърна Хиерон, — но в Атина има фестивали всеки месец — въпреки че никой не е толкова хубав колкото Панатеней.

## ГЛАВА 9

### ЧИЧОТО НА ХИЕРОН Е МНОГО БОЛЕН

— Чичо ми е много болен — каза Хиерон, когато отиде при Дурис няколко дни след Панатеней. — Баща ми ще ходи до храма на бога на здравето.

— Ние имахме един физик на нашия остров, който веднъж дойде да прегледа майка ми, когато се бе разболяла — каза Дурис. — Вие нямате си физик в Атина?

— О, да — бързо отвърна Хиерон, — но се говори, че някои напълно се излекуват в храма. Затова и чичо ми иска да отиде там.

— Физикът, който прегледа майка ми — каза Дурис, — доведе със себе си и един оратор.

— Оратор! — възкликна Хиерон. — Защо му е оратор?

— Защото физика се страхуваше да не би мама да не иска да вземе лекарствата си. Ораторът ѝ каза колко са полезни те за нейното състояние и колко много хора са излекували досега. Той дълго говори с нея за болестта и за това как тя трябва да бъде третирана. Щом той свърши, майка ми беше сигурна, че лекарството ще я излекува. Прие го и оздравя след няколко дни.

— Това е било чудесно — каза Хиерон. — Надявам се свещеника да стори същото и за чичо ми.

— Ще му дадат ли лекарства? — попита Дурис.

— Ще го изкъпят и ще го оставят да поспи на чист въздух при входа на храма. Слънцето ще го стопли и морския бриз ще го освежи. Тогава вероятно бога ще му се яви на сън и ще му каже какво да направи, за да се излекува.

Ходил съм в храма — продължи Хиерон. — Той е пълен с приноси на хора, които са се излекували. Има модели на крака, длани и ръце, изработени от камък или восък; също и петли и други животни от глина, които са донесени от бедните хора. Но има и прекрасни приноси: сребърни и златни чаши, бижута и огърлици.

Точно тогава момчетата дочуха стъпки близо зад себе си. Като се обърнаха те видяха Донакс и Агатон — двама възрастни Хермипиеви роби.

— Говорите си за болестта на чичо ти — каза Агатон. — Ако можех да направя нещо в този случай бих изпратил да вземат лекарство от дома на Критон, тъй като само той знае как да го приготвя. Прави се от едно растение, което расте близо до върха на планината. То е сигурен лек за болестта и болките, които мъчат чичо ти.

— Но не може ли свещеникът от храма да каже на чичо ми за това лекарство? — попита Хиерон.

— Пфу! — възкликна роба. — Свещениците не знаят нищо за него. Било е открито на семейството на Крито преди много, много години и само те знаят за него. Това е таен лек — добави Агатон, — но е напълно сигурен.

— Лекът на Критон може да е хубав — каза Донакс, другия роб, — но малко вярвам в лекарствата. Смятам, че е по-сигурно да изпратим нашата робиня Менодора. Тя може да прогони болестта с баенето и магиите си.

— Как може човек да се излекува с баене и магии? — попита Хиерон.

— О — каза стария роб, — те угаждат на злите духове, които са предизвикали болестта, така че тя напуска болния. Лесно е за разбиране — добави той: — Не може ли този, който е донесъл болестта, отново да я отстрани?

— Пфу — възкликна отново Агатон.

— Спокойно, Агатон — каза Дурис. — Аз мога да допълня историята на Донакс с моята собствена. Едно бедно момче, което живяло не далеч от тук на един остров, било обзето от страшна болка в бедрото. Един от робите отишъл до една много далечна земя, за да вземе със себе си малко кученце. Донесъл го на ръце у дома и го сложил на голото бедро на момчето. Казал, че кученцето можело да абсорбира болките от крака на господаря му и той да оздравее. След един час момчето било изцяло излекувано. Но — добавил Дурис, — забравих да попитам дали кученцето показало признаци на болка след това!

— Със сигурност! Със сигурност! — възкликна Донакс и тържествено заклати глава. — Често съм чувал за този начин на лекуване. Наистина е много добър.

Хиерон и Дурис се спогледаха с усмивка, като се чудеха на вярванията на стария роб, но Агатон отново изпусна любимото си изказване:

— Пфу!

— Но — каза честно Хиерон — няма и съмнение, че храма може да лекува. Аз самият съм чел таблетите. Един разказва за глухо момче, което отишло там с баща си. Те принесли жертва. Тогава свещеника попитал дали бащата на момчето може да обещае, че то ще принесе жертва на благодарение ако оздравее до една година. Момчето отговорило: *Ще го направя*. Скоро започнало да говори като всеки друг.

— А спомняш ли си, Хиерон — каза Дурис — един таблет относно един сакат мъж? Някакво момче откраднало патерицата му и избягало с нея. Тогава сакатият мъж скочил на крака и подгонил момчето.

— Да, спомням си — каза Хиерон. — Искан ми се да бях видял това лечение.

## ГЛАВА 10

### ФЕСТИВАЛА НА МЕЧКАТА

— Искан ми се да бяхме достатъчно големи, за да можем да ходим на лов — каза Хиерон, когато един мъж с високи ботуши и с шапка с широка периферия пресече улицата, следван от няколко ловджийски кучета.

— Колко странно изглежда — възкликна Дурис, тъй като обикновено атиняните мъже са ходили гологлави и със сандали на краката си.

— Да — отвърна Хиерон, — наистина изглежда странно. Но той има нужда от ботушите, за да го предпазват от храстите и тръните.

— Чудя се какво ли мисли да ловува — каза Дурис. — Виждам, че носи със себе си копие.

— Предполагам, че ще хване някоя мечка и ще я принесе на Артемида — каза Хиерон. — Не след дълго ще дойде нейният фестивал и за тази цел ще имаме нужда от мечи кожи, въпреки че според мен няма много мечки в околностите на Атина. Хелена и Хлорида също ще присъстват на празника — добави той. — Самият фестивал разбира се не ме впечатлява; той е само за момичета. Но с удоволствие бих искал да се включа в лова.

— Как ловуват мъжете тук в Гърция? — попита Дурис.

— Обикновено имат кучета, също като този мъж — отвърна Хиерон — и то чудесно обучени. Мъжете опъват мрежи и щом кучетата намерят някоя плячка, те я подгонват към тях. Някои от мрежите са направени с формата на торба, която може да бъде вдигната над земята като я дръпнеш и така животното да остане вътре. Други мрежи пък висят на пръчки. Щом някое животно попадне на някоя от тях, тя пада отгоре му и животното се оплита в нея. Тогава ловеца може лесно да хвърли копието си и да го убие.

Често се налага ловците да преминават през гъсти храсталаци, за да следват кучетата по време на лова. Понякога храстът също така има и бодили. Затова се използват и високите ботуши. Аз имам един

домашен любимец заек, който татко ми донесе. Той го беше хванал в една мрежеста торба докато ловувал. Скоро успях да го опитомя и сега той се храни от ръката ми. Искаш ли да го видиш?

— Да, разбира се — каза Дурис; — Харесвам животните. Татко понякога ми казва, че ще ми хареса да живея във ферма. У дома имаме няколко гълъба и една маймуна, която може да прави всякакви пакости.

— Винаги съм искал да надникна в храма на Артемида — продължи Дурис като се смееше, — тъй като са ми казвали, че вътре държат жива мечка.

— Може би е вярно — отвърна Хиерон. — Нали знаеш, че символа на Артемида е мечка.

Но ако момчетата не бяха заинтересовани от идването на фестивала на Артемида, то момичетата Хлорида и Хелена, определено бяха. От сутрин до вечер Хлорида говореше само за това. Щом Хармония и робините ѝ се умориха непрестанно да я слушат или да отговарят на въпросите ѝ, тя се обърна към куклите си. Те винаги тихо я слушаха, без значение колко пъти им разкаже колко забавно ще си прекара.

— Знаете ли — започна тя един ден, като клатеше пръстчето си срещу най-възрастната кукла, — че Артемида е богинята на луната. Нейният знак е мечката. Изчакайте и ще ви покажа една.

Хлорида започна да оглежда съкровищата си, докато не намери една фигурка на малка мечка, направена от камък.

Настанявайки се отново до куклите си, тя продължи:

— Това е мечка. Виждате ли! Тя е знакът на Артемида. Ако ме изслушате ще ви разкажа защо.

Преди много години Артемида бил превърната в мечка. Имала дълги нокти и гъргорещ глас и цялата била покрита с черна козина. Също така вървяла на четири крака, въпреки че понякога забравяла това и се изправяла. Причината, поради която я превърнали в мечка била, че богинята Хера ѝ се била ядосала.

Един ден синът на Артемида отишъл в горите на лов. Той не знаел, че майка му била превърната в мечка, така че щом видял една мечка изсред дърветата, той взел лъка си и стрелата си, за да я застреля. Но тя била собствената му майка! Тя не можела да проговори и да му каже коя е, но Зевс видял ужасното нещо, което щяло да се случи. Преди момчето да успее да я застреля с лъка си, богът грабнал и

двамата и ги поставил наред звездите в небето. Там ги наричат Голяма и Малка мечка, а върха на опашката на Малка мечка се намира Полярната звезда.

Както знаете — продължи Хлорина, — Артемида има един прекрасен храм в Акропола и там всяка година се състои нейният фестивал.

Тази година — допълни тя като важно клатеше пръст — аз ще ходя на фестивала. Само жените и момичетата го правят. Обличаме се с мечи кожи и танцуваме танца на мечката около олтара в храма. След това ще има пир и ще се срещна с другите момичета. О! Толкова се радвам, че има фестивали, на които момичетата също могат да ходят!

Ела — внезапно извика тя, като грабна една от куклите, — ще те преоблека като Артемида; всички тези по-малки кукли ще бъдат мечки, а ние ще си играем, че сме на фестивала. Само почакайте да ви преоблека.

## ГЛАВА 11

### НОВИЯТ РОБ

— Татко — каза една сутрин Хиерон, — стори ми се, че те чух да казваш, че се нуждаеш от нов роб.

— Да — отвърна Хермипий. — Защо питаш?

— Защото вчера видях Кимон да въвежда група роби в града.

— Това е добре — каза Хермипий. — Днес трябва да посетя пазара.

— Може ли ние с Дурис също да дойдем? — попита Хиерон.

— Да, ако искате — отвърна Хермипий и Хиерон се завтече да каже на Дурис.





Скоро вървяха натам с обичайното си обкръжение от роби. Закупуването на някой роб винаги много вълнуваше Хиерон, но той

мислеше за това както едно американско или английско момче би мислило за закупуването на нов кон с баща си.

Всяко семейство е имало роби и дори и най-бедните са имали по един. Ако някой бе попитал Хиерон дали баща му закупува роби, той би отвърнал:

— Ами разбира се.

И би се зачудил защо му задават един толкова глуповат въпрос. Но всъщност никой не би го попитал такава неща.

За народа в Атина робите са били толкова нужни, колкото и дом, в който да живеят. Затова и са ги продавали и закупували със същия подход.

Щом Хермипий стигна до пазара, той го откри препълнен с хора. Робите стояха на една платформа, от където можеха да бъдат видени от тези, които биха искали да ги закупят. Хермипий отиде при тях и започна да ги разпитва един по един. След това той откри Кимон и му посочи един от робите, с които беше говорил.

— Той прави вази — каза Кимон — и струва много повече от обикновен роб.

— Склонен съм да заплащам малко повече — отвърна Хермипий.

След известно време се уговориха за цената и продавачът получи парите си. Тогава Хермипий и двете момчета се завърнаха у дома, а новият роб зае мястото си между останалите, които прислужваха на Хермипий.

Щом стигнаха до дома и отвориха вратата ги посрещна вълна от захаросани ядки и плодове.

— Какво означава това? — попита Дурис, докато от препълнените му със сладки ръце падаха ядки.

— О — засмя се Хиерон, — по обичай се разхвърлят сладки неща из дома, щом се купи нов роб.

— Защо го правите? — попита Дурис.

— Носи добър късмет — отвърна Хиерон. — Това е всичко, което знам, а и захаросаните плодове са вкусни.

Той грабна цяла шепа от тях и подкани Дурис да стори същото.

— Наистина това е един хубав обичай — възкликна Дурис.

— Да, много по-хубав от един друг, който имаме — отвърна Хиерон. — Веднъж в годината ние избираме един роб, който олицетворява всичко грубо и ненужно. След това другите роби го

подгонват, набиват го и го изгонват извън дома. Това се прави — добави сериозно Хиерон — с цел да прогоним бедността и бедите далеч от дома си.

— Спомняш ли си, когато вчера видяхме един роб бързо да влиза в храмовете на Акропола? — попита Дурис след известно мълчание. — Бях намислил да те попитам още тогава, но ти говореше с баща си и по-късно го забравих. Човекът изглеждаше изплашен и сякаш бягаше за живота си.

— Сигурно наистина е било така. Някои от търговците на роби са много жестоки. Ако някой от тях се отдалечи на твърде голямо разстояние, робът може да побегне към олтара на някоя богиня или бог и да помоли за закрила. Гордея се, че баща ми се отнася добре с робите ни.

— Когато напуснахме острова — каза Дурис, — баща ми пусна един от нашите роби на свобода. Той ни беше служил добре и беше по-скоро приятел, отколкото роб. Щом той получи свободата си, стана най-щастливият мъж, когото съм виждал.

Какво ще прави новият ви роб? — допълни той.

— Ще помага на баща ми в студиото — отвърна Хиерон. — Дочух, че Кимон бил казал, че прави вази.

— Нека отидем в студиото да го видим — предложи Дурис.

— Звучи добре — отвърна Хиерон. — Може би той ще ни научи как да правим вази. Би било забавно.

И така момчетата се затичаха към студиото, за да опознаят новия роб.

## ГЛАВА 12

### ВОЙНИЦИ

— Какво означава всичко това? — обърна се Дурис към Хиерон, като сочеше голям брой бронзови колони на улицата, по която вървяха.

— О — отвърна Хиерон, — на тях са написани имената на мъжете от Атина, които ще служат в армията. Виж — добави той и се приближи до една от колоните, — лесно можеш да видиш имената им.

Всяка година — продължи Хиерон — издигат по една нова колона, и махат най-старата. Прави се така, защото един клас от гимназията навършва осемнадесет години и е готов за служба. Младежите от този клас се наричат ефеби. Мъжете, чиито имена са стояли най-дълго, са твърде стари за това и колоните им се премахват. Общо на брой колоните са четиридесет и две.

Почти е настъпило времето да бъде издигната нова колона. Младежите ги тренират всеки ден в гимназията. Искаш ли да отидем да ги погледаме?

— Да, би ми харесало — отвърна Дурис, и следвани от Фило и Терон, двете момчета се запътиха към гимназията.

Тя, точно както училището по борба, се намираше в един двор, в който младите мъже правеха упражнения и дрилове. Зрителите биваха снабдявани със седалки.

— Виждаш ли онзи висок мъж с пръчката? — попита Хиерон, след като двамата с Дурис заеха местата си. — Той е начело на гимназията и неговата работа е да въдворява ред. Не се двоуми да използва пръчката си, ако някой предизвиква проблеми. За посетителите вероятността да усетят пръчката е също толкова голяма, колкото и за останалите, които се държат неблагоприятно.

— Виждам, ти ме предупреждаваш — засмя се Дурис. — Ще се постарая да бъда тих като момиче — каза той, скръсти ръце и лицето му придоби толкова сериозно изражение, че Хиерон избухна в смях.

За момчетата гимназията беше интересно място. Те наблюдаваха младите мъже докато практикуваха фехтовка, хвърляне на копие и

стреляне с лък и стрели. Но най-много от всичко останало им хареса язденето, тъй като конете бяха духовити и заниманието с тях си беше трудна работа. Не се използваша седла или юзди. Един праметнат плат служеше за седло, а за да се качи на коня ездачът трябваше да използва копието си.

Щом една група ездачи минаха с бясна скорост покрай момчетата, Дурис възкликна:

— Изглеждат точно като скулптурите в пантеона!

— Да — каза Хиерон, — там се намират много скулптори на млади ездачи.

— Кой е мъжът наред групата от младежи? — попита Дурис, когато той и Хиерон тъкмо щяха да напуснат гимназията.

— Той е Сократ, философът — каза Хиерон. — Обучава един клас и е тук всеки ден.

Докато момчетата подминаваха групата, те чува Сократ да казва:

— По-добре е да бъдеш честен, отколкото да даваш приноси на боговете.

— Името на моя братовчед е на последната колона — каза Хиерон на връщане към дома. — След като завърши обучението си в гимназията, у дома му се състоя голям пир. Подстригаха късо косата му и за пръв път той облече хламида, който се носи само от мъже. Радвам се, че ние момчетата можем да носим само хитони. Така имаме по-голяма свобода за тичане и трениране.

— Но предполагам — добави той, — че щом навършим осемнадесет години ще се радваме да носим хламиди, защото те ще показват, че вече сме мъже.

Не след много дни Хермипий каза на момчетата:

— Утре новите ефеби ще дадат клетва на вярност на страната. Предполагам, че бихте искали да отидете до театъра, за да ги видите.

— Да, разбира се — отговориха едновременно двете момчета.

Театърът се състоеше от редове от каменни пейки, ограждащи в полукръг отворена площ, която служеше за сцена. Нито върху пейките, нито върху сцената не бяха поставени покривала и всичко беше на открито.

Щом Хиерон и Дурис заеха местата си им се стори сякаш всички граждани на Атина се намираха в театъра.

— Колко много хора! — възкликна Дурис.

— Да — каза Хиерон, след което добави — ето ги и ефебите.

Младите мъже, всички с късо подстригани коси и носещи хламиди или наметала, влязоха с маршова стъпка и тръгнаха в посока към сцената на театъра, където имената им бяха вписани в записките на Атина. Последва нещо, което на момчетата се стори като най-важната част от церемонията, а именно, на всеки един от мъжете бе даден щит и копие. Докато излизаха марширувайки, всеки един от тях носеше щита и копието си с гордост, а след тях въздухът се изпълни с виковете и ръкоплясканията на народа.

— Сега са войници! — каза възхитеният Хиерон.

— Какво ще правят сега? — попита Дурис.

— Ще трябва да служат една година извън Атина. Ще яздят и ще маршируват и ще живеят в лагери както правят всички войници. Но след това ще се върнат в Атина и ще участват във всички шествия и празненства. Сигурно е чудесно!

— Но ако предположим, че избухне война? — попита Дурис.

— Тогава ще се наложи да воюват — каза Хиерон. — Но не е имало войни откакто Перикъл беше владетел. А и няма вероятност скоро да избухне някоя, тъй като той е сключил мирен договор, който ще продължи тридесет години. Договорът се нарича „Мирът на Перикъл“.

## ГЛАВА 13

# ИСТОРИЯ В СТУДИОТО

— Баща ти дали ще има нещо против да посетим студиото му?  
— попита един ден Дурис, докато той и Хиерон се връщаха от училището.

— Не — отвърна Хиерон. — На него винаги му е приятно да го посещаваме.

— Моят баща ми каза, че има една почти завършена група от статуи и че искал да ги видя.

Двете момчета влязоха в студиото, където работеше Хермипий. Новият роб смесваше глина за модел на статуя.

— Е — каза Хермипий, — да не сте дошли за още един урок по правене на вази?

— Не и днес — отговори Дурис, — но дойдохме да видим новата група от статуи, които татко каза, че си направил.

— Почти са готови — каза Хермипий. — Ако изчакате няколко минути ще можем да си поговорим за тях.

Момчетата се настаниха близо до роба и започнаха да го наблюдават, докато той се занимаваше с глината, като я овлажняваше и месеше, за да стане стабилна и еластична щом Хермипий пожелае да я използва.

След няколко минути Хермипий слезе от платформата, на която работеше.

— Сега — каза той на момчетата, — елате и ми кажете какво мислите, че представлява.

Той им показа три фигури от групата, в които момчетата се вгледаха с интерес.

— Единият мъж — започна бавно Хиерон — изглежда е пленник. Другият сякаш е готов да го убие. Третият мъж бяга към тях, — но не мога да се сетя какво представлява тази история.

— А това въобще история ли е? — попита Дурис.

— Да — отвърна Хермипий, — тази група представлява събитие в историята на Гърция и разбира се има и история, която е свързана с него. Това е историята за Дамон и Питиас.

По време на историята Дионисий управлявал един град, но бил жесток и несправедлив. Питиас, който бил един от гражданите, заформил конспирация за свалянето на Дионисий от трона. Въпреки това Дионисий научил за конспирацията и заловил Питиас, като го хвърлил в затвора.

— Остават ти само няколко дни живот — казал Дионисий. — Така че по-добре уреди делата си. Скоро ще заплатиш с живота си за конспирацията, която беше намислил срещу мен.

Питиас имал някой много важни дела, на които трябвало да обърне внимание и те много го тревожели. Но той имал другар на име Дамон, който бил сигурен, че ще остане до него без значение в какво се е забъркал.

Не след дълго Дамон дошъл в затвора да го види. Тогава Питиас му разказал за всички тези неща.

— Трябва да ги уредя — казал той, — преди Дионисий да сложи край на живота ми!

— С удоволствие ще остана вместо теб в затвора — предложил Дамон.

Така на Дионисий му било казано, че Дамон ще остане в затвора докато Питиас уреди делата си.

Дионисий се изумил.

— Никога не съм чувал за подобно приятелство! — възкликнал той. — Ами ако твоят приятел Питиас не се завърне?

— Ще заема мястото му — казал просто Дамон, — но не се страхувам, че той няма да се върне.

Дионисий се засмял.

— Прави, каквото пожелаеш — казал той, — но съм сигурен, че никое приятелство няма да устои на подобно изпитание.

Така Питиас бил освободен от затвора.

Изминали много дни и времето за умъртвяването на Питиас почти настъпило. Дионисий се появил и отново се присмял на Дамон.

— Ще заплатиш с живота си за това приятелство — обявил той.

— Но той все пак ще дойде — казал просто Дамон и точно в този миг се чул вик.



Видели Питиас, който бягал стремглаво към тях и едвам си поемал дъх.

Един войник побързал да извести на Дионисий, че Питиас стои при портата за затвора.

— Заповядвам екзекуцията да се прекрати — извикал Дионисий. — Подобно приятелство като това между тези двама мъже се среща твърде рядко. Самият аз бих искал да имах подобно.

Така Питиас бил освободен и той и Дамон напуснали затвора като свободни мъже.

Щом Хермипий завърши историята си, той забеляза как очите на момчетата блестяха, а ръцете им безсъзнателно бяха положени една в друга.

## ГЛАВА 14

### ДУРИС НАПУСКА АТИНА

Величествената концертна зала, която Форион беше започнал да строи, бе завършена. Тя беше великолепна сграда и заради нея Форион получи много почести и похвали, а дори беше организирано и празненство.

Перикъл, владетелят, пожела да му даде дом в Атина. Но Форион бе обещал да свърши някои неща на острова след завръщането си.

— Бих се радвал домът ми да бъде в Атина — каза той докато си говореше с Хермипий. — Той като е красив град за живеене. Но първо трябва да изпълня обещанието си. Може би след това бих се завърнал със семейството си.

— Искрено се надявам това да стане — отвърна Хермипий. — Атина има нужда от мъже като теб. А и момчетата трудно ще се разделят — добави той.

— Относно това няма съмнение — отвърна Форион. — Бих се радвал, ако мога да взема Хиерон със себе си, ако бях сигурен, че ще се върнем скоро. На момчетата ще им хареса да пътуват заедно. Но ще трябва да остана на острова известно време, а и освен това скоро дочух слухове, които не ми харесаха.

— Аа — каза Хермипий, — значи си чул слуховете! Страхувам се, че тридесет годишното примирие най-вероятно ще бъде развалено.

— Съжалявам ако това наистина е така — отвърна Форион. — Перикъл е мъдър и справедлив владетел. Превърнал е Атина в прекрасен град. Трябва да се молим на боговете да предотвратят войната.

— Тя ще сложи край на строенето на храмове и правенето на статуи — каза Хермипий. — Но стените на Атина са прекалено високи и силни, за да се чувстват гражданите ѝ твърде уплашени.

— Ето ги и момчетата — добави той докато Хиерон и Дурис влизаха в стаята, всеки от тях държащ медено кексче в ръка.

— От къде взехте кексчетата? — попита Форион.

— О, купихме ги от един търговец на връщане от училище — отговори Дурис. — Гледахме докато се приготвяха и бяха горещи, когато ги взехме.

— Яжте ги тогава — каза усмихнат Форион, след което добави — Вие момчета със сигурност знаете, че концертната зала е готова и че скоро ще напуснем Атина.

Момчетата си размениха тревожни погледи.

— Ще ти бъде ли мъчно, ако заминете? — попита Форион.

— Хиерон много ще ми липсва — отвърна бързо Дурис. — Но, разбира се, нашият дом е на острова.

— Ще се видим ли някога отново? — попита сериозно Хиерон.

— Никой не може да отговори на този въпрос — отвърна Хермипий. — Но се надяваме, че не след дълго ще се завърнем тук с цялото си семейство и Атина ще стане наш дом.

— О! — възкликнаха едновременно момчетата. — Това ще бъде чудесно.

— Кога ще тръгнем, татко? — запитва Дурис.

— След три дни — отвърна Форион, — така че гледайте да прекарате възможно най-дълго време заедно.

Следващите два дни бяха изпълнени, доколкото бе възможно, с веселия, забави и разглеждане на забележителности. Вечерта на втория ден момчетата за последно посетиха Акропола.

Разхождаха се из храмовете, разглеждаха гравюрите и статуите и след това, застанали един до друг до стената, отправиха погледа си към сините води на Средиземно море.

## ГЛАВА 15

### НАЧАЛОТО НА ВОЙНАТА

— Татко — каза един ден Хиерон, след като се върна от училище — момчетата в училище тези дни не говорят за нищо друго освен за война. Но защо? Нали Перикъл беше обявил мир за тридесет години. От подписването на договора са изминали само половината.

— Наистина съществува такъв мирен договор — отговори Хермипий, — въпреки че те понякога биват нарушавани. Вярвам, че това няма да се случи с този, но Атина трябва да защити честта си.

— Не можем да стоим и да гледаме как атиняните биват обиждани — продължи Хермипий, — но войната е ужасно нещо. Където и да отиде, тя винаги носи тъга и гибел.

— Преди си мислех, че ще бъде добре да сме във война — каза бавно Хиерон. — В училище ни учат да почитаме всички, които са смели и благородни, и да бъдем готови да пазим града и страната си с цената на собствените си животи.

— Това е така — отвърна искрено Хермипий. — Ние трябва да почитаме всички смели и благородни хора и да се опитаме да бъдем храбри. Не трябва да се страхуваме от смъртта; всички мъже презират страхливците.

Но въпреки че войната често е наложителна и че смелите мъже трябва да бъдат готови да защитят честта на родината си, не позволявай вълнението или украсите, с които я даряват да те карат да забравиш факта, че самата тя е ужасна.

Не искам да си страхливец, сине — заключи Хермипий, — но искам да бъдеш мислещ, справедлив и миролюбив, когато миролюбието не носи със себе си безчестие.

Но на надеждата на Хермипий за мир не й бе писано да се изпълни. Само няколко дни по-късно пристигна вест в Атина, че мирът вече е бил нарушен и че кралят на Спарта заедно със своята армия е тръгнал към Атина.

Последва забързано свикване на войниците. Перикъл изпрати посланици из цялата област, като молеше фермерите да напуснат полетата и културите си и да побързат да дойдат за безопасност в града.

— Стените на Атина са високи и здрави и стигат чак до брега — обяви Перикъл. — Някоя армия не може да мине през тях. Нашите кораби могат да носят провизии от Пирея, така че всички зад тези стени ще са в безопасност.

От цялата околност идваха фермери заедно със семействата. Те лагеруваха на откритите площи в града или между стените, които водеха към Пирея.

Скоро спартанския крал пристигна с хилядите си войници, които далеч надвишаваха броя на атиняните. Те преминаха през страната, подпалвайки сградите и струпаното зърно в изоставените ферми.

От другата страна на стените народа се молеше на боговете си и плачеше, докато наблюдаваше издигация се дим от порутените си домове.

— Колко странен изглежда градът — каза Хиерон докато вървеше надолу по улицата с Хермипий. — Никак не си прилича с този, из който аз и Дурис тичахме заедно.

Те подминаха една група, която очевидно се състоеше от фермерско семейство. Мъжът крачеше насам-натам със скръстени ръце. Жена му пищеше, а някои от скупчените около нея деца плачеха и гледаха към черния стълб от дим.

— Виж! — извика мъжът щом спря и се обърна към Хермипий. — Онази сграда ето там, която гори, е моята ферма. А ето ни нас тук, скупчени като плъхове докато спартанската армия унищожава домовете ни. Защо не можем да излезем навън и да се бием като мъже?

— Уви — каза Хермипий, — твърде малко сме, за да се изправим срещу такава армия. Ако Перикъл отвори портите на града всички ще бъдем заловени или посечени. Зад стените сме в безопасност. Трудно е, знам — добави той, — но помисли за жена си и за децата.

Тази нощ Хермипий се върна у дома с новини.

— Перикъл е решил да изпрати една флота от кораби. Ще се бием на брега.

— Ние! — извика Хармония. — И ти ли отиваш?

— Да — отвърна Хермипий. — Отивам.

След няколко дни флотата отплава. Хармония беше смела жена, но тя плака докато изпращаше Хермипий. Хелън и Хлорида се вкопчиха в ръцете му, сякаш нямаше да го пуснат да си отиде.

Хиерон усещаше странна буца в гърлото си, но се гордееше от баща си. Спомни си думите му:

*Храбрите мъже трябва да защитават честта на страната си, но войната е ужасно нещо.*

Хиерон започваше да разбира.

Всеки един ден откакто отплава флотата, той отиваше на пазара, за да научи какви новини може да са стигнали до там, а после се връщаше при Хармония и сестрите си.

— Спартанската армия няма да остане за още дълго — събщи той след едно подобно посещение. — Виждат, че можем завинаги да стоим зад стените на Атина и че не могат да ни докоснат. Вече започват да се изморяват от този вид воюване.

— Ще си отидат ли? Татко ще се върне ли обратно? — попита Хлорида докато наблюдаваше майка си.

— Надявам се — отговори Хармония.

Няколко дни по-късно Хиерон се завърна с още по-хубави новини.

— Спартанската армия се подготвя да си отиде — извика той. — Свалят шатрите си и се вижда една напускаща група в далечината.

— Надявам се, че това ще бъде краят на войната — каза искрено Хармония.

Но следващия път щом Хиерон се връщаше от пазара той вървеше бавно. Щом Хармония видя лицето му, тя възкликна:

— Какво има, Хиерон? Какви на новините?

Той й каза, че флотата, която Перикъл изпратил, била победена в една от битките и много от войниците били убити.

— Това ли е всичко, което научи? — попита Хармония. Хиерон отвърна положително.

В края на годината се проведе официално шествие, тъй като гражданите на Атина щяха публично да погребат умрелите в битката и да ги почетат.

Сред тях беше и Хиерон, който вървеше гордо, но със сведена глава, той като баща му бе един от тези, дали животите си за своята страна.

Народът се събра тихо и почитателно около паметниците на атиняните герои. На не много голямо разстояние от тук се намираше акропола и великата статуя на Атина, която държеше в една ръка копие и щита си, а в другата Крилатата Победа.

Хиерон по-късно можа да си спомни само малко от жертвите и церемониите, но щом Перикъл заговори с почит за хероите, Хиерон внимателно го слушаше. Част от думите запомни през целия си живот.

— Нека ние, които останахме — каза Перикъл, — да следваме техния пример. Вижте този славен град, помислете за великата му империя. Позволете любовта и красотата му да се вкоренят дълбоко в душите ви и щом помислите за неговото величие, помнете, че благодарение на дръзките дела на своите граждани, извършени в името на дълга и честта, той е бил издигнат до тази величествена височина.

Хиерон издигна очите си към Акропола. Статуята на баща му се намираше в най-прекрасния му храм: животът на баща му бе даден за Атина.

Той се прибра гордо при Хармония. Създето му беше изпълнено с тъга, но утешено.

## ГЛАВА 16

# ХИЕРОН ПОБЕДИТЕЛЯТ

Настъпило беше времето за олимпийския фестивал. Носителите на примирието, със своите маслинени гирлянди и жезли на вестители, минаха по всички улици на Гърция. Те оповестяваха приближаването на свещените игри в чест на Зевс, а също и че за три месеца военните дейности ще бъдат забранени. Те канеха всички жители на Гърция да отидат в Олимпия като зрители на състезанията.

Носителите на примирието бяха посрещнати с голяма радост в Атина. Всеки един, който можеше се подготви да замине за Олимпия. Всички се радваха, че поне за три месеца ще има пълен мир.

— Носителите на примирието са дошли — извика развълнувания Хиерон, след като се върна от пазара — там бе чул за новините.

Хармония, Хелън и Хлорида го изслушаха с нетърпение.

— Сега ще ни напуснеш — каза Хармония, — но и ще дадеш всичко от себе си на състезанията. Вярвам, че можеш да спечелиш победата. Помни баща си, синко. Ако победиш ще прибавиш още слава и чест на името му, както и на своето.

Много месеци Хиерон усилено се бе обучавал, тъй като най-накрая щеше да участва в състезанието по бягане за момчета в Олимпия. Няколко дни по-късно той напусна Атина заедно с една група състояща се от мъже и момчета, неговите учители и други, които щяха да участват в игрите.

Пътешествието беше приятно въпреки горещото слънце и прашните пътища, тъй както те често спираха под дърветата, за да похапнат или за да поплуват в някое хладно поточе. Маршируваха под звука на лира, като понякога дори пееха в хор някоя песен.

Други също се присъединяваха към тях по време на пътуването, чак докато не стигнаха до Олимпия, където се събра една огромна компания. Сред тях се намираха хора от всички области на живота. Селяни и рибари, поети и граждани — всички те идваха, за да участват във великия фестивал. Много се придвижваха пеша, други яздеха коне,



а трети се возеха в колесници. Щом стигнаха реката те я намериха изпълнена със скъпи баржи, носещи богати търговци и високопоставени лица от далечни страни.

— Никога не съм виждал толкова великолепна група от хора! — възкликна Хиерон на един от другарите си.

— Нито пък аз — отвърна момчето. — Дори и Панатенея изглежда като смирен празник в сравнение с това.

Щом стигнаха до Олимпия, тези които щяха да участват в състезанията бяха поставени под грижите на управителите на Олимпийските игри. Те бяха разпитани, за да се узнае дали може да бъдат допуснати да участват, като се вземаше предвид потеклото и подготовката им.

Когато попитаха Хиерон какво е потеклото му, той отвърна гордо:

— Аз съм синът на Хермипий, скулптора, и на Хармония, от дома на Солон.

След като всички бяха разпитани се пренесе жертва и всеки един от тях тържествено обеща да не използва нечестни начини, за да спечели.

— Радвам се, че състезанията по надбягване ще бъдат първите — каза Хиерон на един свой другар. — Щях да съм прекалено напрегнат, за да мога да се наслажда на останалите състезания.

Рано на следващата сутрин организаторите на игрите, загърнати с лилави роби и носещи гирлянди на главите си, тръгнаха на марш към стадиона — отворено място, където щяха да се състоят игрите. Следваха ги момчетата, които щяха да се състезават в надбягването.

Щом Хиерон се огледа около себе, насмалко щеше да му се завие свят от морето от лица около него.

Щом чу глашатая да обявява началото на състезанието, той отвърна главата си от огромната тълпа, за да може да се концентрира напълно върху предстоящата надпревара.

Скоро чу глашатая да извиква собственото му име:

— Хиерон, син на Хермипий, от града Атина.

Когато Хиерон пристъпи напред, се чу вик:

— Някой има ли нещо, което да каже против този младеж тук? Извършил ли е той някакво дело, което е недостойно за един състезател в свещените игри на олимпийския Зевс?

Тъй като никой не отговори и гласът на глашатая отекна в тишината, Хиерон застана отново на мястото си.

Най-накрая всичко беше готово и момчетата се наредиха на стартовата линия. При дадения знак всички се хвърлиха стремглаво напред, като всеки даваше всичко от себе си да следва думите на своя треньор — постигането на най-висока скорост с изразходването на възможно най-малко сила.

Всички викаха и ръкопляскаха, скачаха от местата си и махаха с ръце щом някой техен любимец изпреварваше останалите си съперници.

Щом наближиха до края, един по един състезателите започнаха да отпадат. Други, които бяха пазили силите си, се стрелкаха напред. Настъпи секунда на мълчание из грамадната тълпа, след което едно момче докосна финала.

— Хиерон! Хиерон! Сина на Хермипий от Атина! — викаха хората. Всички пляскаха с ръце, викаха и подсвиркваха.

За момент Хиерон спря да си поеме дъх, след което, като разбра, че честта от състезанието е негова, се изправи щастлив и горд. Хората викаха неговото име.

До главния организатор на игрите стоеше прекрасна трикрака поставка от слонова кост и злато. Върху нея бяха поставени лавровите венци, с които награждаваха победителите веднага щом състезанието им приключи.

Клоните, от които правеха тези корони, бяха току-що отрязани от священото лаврово дърво. Рязането на клоните се извършваше със златен меч от момче с чист гръцки произход, чиито родители са живи.

Това момче, със златния меч в ръка, сега стоеше до трикраката поставка.

Хиерон бе първият победител.



Щом глашатая извика името му, той застана пред главния началник и наведе глава, за да получи венца на победител.

Каква тръпка на радост премина през него от докосването му!

Той надигна глава — и се стъписа! Поглеждайки право в очите на момчето със златния меч, той позна — Дурис!

Още веднъж хората завикаха и заръкопляскаха, но за момент Хиерон забрави всички тях. Ръцете му обхванаха тези на Дурис и бащинската ръка на Форион обви раменете му.

— Ти пак победи! — извика Дурис. След което добави:

— Ние ще се местим да живеем в Атина.

— Значи ще можем да бягаме заедно! — възкликна Хиерон. — О, толкова се радвам!

Но нямаха време да си кажат нещо друго, тъй като хората хвърляха гирлянди, цветя и подаръци в краката на Хиерон.

Порумениял, горд и щастлив, той се покланяше наляво и надясно докато събираше съкровищата си, а щом ръцете му се препълниха, Форион се приближи, за да му помогне.

По време на останалите дни от фестивала Хиерон и Дурис бяха постоянно заедно. Заедно пееха победни химни, вървяха един до друг по време на шествията и пируваха заедно на банкетите.

Но най-много време за говорене имаха по пътя на връщане в Атина, където си казаха какво се е случило по време на раздялата си.

Най-накрая триумфалното шествие приближи града.

— Атина! — възкликна Хиерон, а Дурис добави:

— Градът, който и двамата обичаме!

Сърцето на Хиерон затуптя бързо. *Колко ли ще се зарадват майка ми и сестрите ми*, помисли си той и сърцето му се изпълни с голяма радост.

Щом влязоха през портите на града, отвътре ги посрещнаха песни и радостен смях.

— Ах — възкликна Дурис, — колко се гордея! Хубаво е да се завърнеш в Атина с Хиерон Победителя до тебе.

**Издание:**

Автор: Джулия Дароу Коулс

Заглавие: Нашият малък атинянски братовчед

Преводач: Десислава Паскалева

Година на превод: 2016

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо (не е указано)

Издател: Читанка

Година на издаване: 2016

Тип: роман

Художник: John Goss

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3677>

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.